

PART 24

BLOCKING OF ACCESS AND REMOVAL OF CONTENT IN TÜRKİYE: LAW NO. 5651, JUDICIAL DECISIONS AND INTERNATIONAL PRACTICES

TÜRKİYE'DE ERİŞİMİN
ENGELLENMESİ VE İÇERİĞİN
YAYINDAN ÇIKARILMASI:
5651 SAYILI KANUN, YARGI
KARARLARI VE ULUSLARARASI
UYGULAMALAR

ÜMİT YAĞMUR TOK
MEHMET ERCAN DİRİM

PART 24

ABSTRACT | ÖZET

In the article, in the light of the decisions of the Constitutional Court and the European Court of Human Rights, the legal foundations, limits and problems in practice of blocking access are discussed and comparisons are made with the practices in foreign countries.

Makalede, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında, erişimin engellenmesi uygulamasının hukuki temelleri, sınırları ve uygulamadaki sorunlar ele alınmakta, yabancı ülkelerdeki uygulamalarla karşılaştırmalar yapılmaktadır.

KEYWORDS | ANAHTAR KELİMELELER

Blocking of Access, Removal of Content, Constitutional Court, European Court of Human Rights.

Erişimin Engellenmesi, İçeriğin Yayından Çıkarılması, Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.

I. INTRODUCTION

Blocking access and removal of content has become an important legal issue in the digital age in terms of the protection of fundamental rights and freedoms for individuals as well as the entire society and public order. With the widespread use of the Internet, it has become an obligation to protect constitutional rights such as access to information and freedom of expression and national security in the digital environment. In this context, access blocking practices provide protection of rights in many different situations such as copyright violations, attacks on personal rights, protection of public order and prevention of crimes. However, it is also known that when these regulations are not implemented with a sound legal framework, they can lead to the restriction of fundamental human rights, especially the violation of freedom of expression and freedom of the press.

In Turkey, access blocking and removal of content is regulated under the Law No. 5651 on the Regulation of Publications on the Internet and Combating Crimes Committed through Such Publications ("Law No. 5651")¹. The Law defines access blocking as "blocking access from domain name, blocking access from IP address, blocking

I. GİRİŞ

Erişimin engellenmesi ve içeriğin yayından çıkarılması, dijital çağın gerek bireyler için temel hak ve özgürlüklerin gerekse de tüm toplum ve kamu düzeninin korunması bakımından önemli bir hukuki mesele haline gelmiştir. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte bilgiye erişim ve ifade özgürlüğü gibi anayasal hakların ve milli güvenliğin dijital ortamda da korunması bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu bağlamda, erişim engelleme uygulamaları; telif hakkı ihlalleri, kişilik haklarına saldırılar, kamu düzeninin korunması ve suçların önlenmesi gibi birçok farklı durumda hakların korunmasını sağlamaktadır. Ancak, bu düzenlemelerin sağlıklı bir hukuki çerçeveye hayata geçirilmediğinde, ifade ve basın özgürlüklerinin ihlali başta olmak üzere temel insan haklarının sınırlandırılmasına yol açtığı de bilinmektedir.

Türkiye'de erişimin engellenmesi ve içeriğin yayından çıkarılması, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ("5651 sayılı Kanun") kapsamında düzenlenmektedir¹. Kanun, erişim engelleme kavramını "alan adından erişimin engellenmesi, IP adresinden erişimin engellenmesi, içeriğe (URL) erişimin engellenmesi ve benzeri yöntemler"

access to content (URL) and similar methods". Law No. 5651, which entered into force in 2007, has been amended eleven times by different laws, three times by decrees with the force of law and five times by decisions of the Constitutional Court ("CC"), and its implementation has been the subject of numerous applications before the Constitutional Court and the European Court of Human Rights ("ECHR").

The Constitutional Court previously made important assessments in its pilot decision in the Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Application in 2021, and finally annulled certain phrases in Article 8 and the entire text of Article 9 of Law No. 5651 in its decision dated October 11, 2023 and numbered 2020/172. These amendments entered into force on October 10, 2024. In particular, the annulment of Article 9, which regulates the protection of personal rights, has created uncertainty as to how this protection previously provided will be maintained and how it will be reorganized. As of the writing of this article, no provision or other regulation has been introduced to replace the annulled article, which creates a legal vacuum.

şeklinde tanımlanmaktadır. 2007 yılında yürürlüğe giren 5651 sayılı Kanun, on bir kez farklı kanunlarla, üç kez kanun hükmünde kararnamelerle ve beş kez Anayasa Mahkemesi ("AYM") kararlarıyla değiştirilmiş olup, uygulanması Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AIHM") nezdinde birçok başvuruya konu olmuştur.

Anayasa Mahkemesi, daha önce 2021 yılında verdiği Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu pilot kararında önemli değerlendirmelerde bulunmuş, nihayet 11 Ekim 2023 tarihli ve 2020/172 sayılı kararında 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesindeki bazı ibareleri ve 9. madde metninin tamamını iptal etmiştir. Bu değişiklikler, 10 Ekim 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Özellikle kişilik haklarının korunmasını düzenleyen 9. maddenin iptali, daha önce sağlanan bu korumanın nasıl devam ettirileceği ve yeniden nasıl düzenleneceği konusunda belirsizlik yaratmıştır. Bu makalenin yazıldığı tarih itibarıyla iptal edilen maddenin yerine herhangi bir hüküm veya sair düzenleme getirilmemiş olması hukuki bir boşluk doğurmaktadır.

DİPNOT

¹ 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat-No=5651&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.

FOOTNOTE

¹ Law No. 5651 on the Regulation of Publications on the Internet and Combating Crimes Committed through Such Publications. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat-No=5651&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.

PART 24

II. LEGISLATION PROVISIONS

Law No. 5651 contains various provisions with the aim of regulating broadcasts on the internet and combating crimes committed through these broadcasts. Articles 8, 8/A, 9 and 9/A of the Law provide measures aimed at both ensuring public security and order and protecting the rights of individuals.

Article 8 of Law No. 5651 regulates access blocking or content removal decisions for the catalog crimes listed in the text. This measure may be taken ex officio by administrative authorities to file a criminal complaint or by a judge's decision during the investigation or prosecution phase. In the event of a decision of non-prosecution as a result of the investigation or acquittal as a result of the prosecution, the decision to remove the content and/ or block access shall automatically become null and void. In this respect, the application of Article 8 of Law No. 5651 is a temporary measure.

Article 8/A regulates access blocking measures in vital matters such as national security, public order and public health, and in cases requiring urgent intervention. Upon the request of the relevant ministries or the Prime Ministry, the Information and Communication Technologies Authority (ICTA) can quickly block access, and this measure is then submitted to the judge for approval. This regulation is used especially in cases where there is a danger of delay, such as the fight against terrorism.

According to Article 9 of Law No. 5651, the person who claims that his/ her rights have been violated due to the content may apply to the content provider or, if he/ she cannot reach it, to the hosting provider and request the removal of the content related to him/ her and the publication of his/ her response prepared by him/ her on the internet for a period of one week, not exceeding the scope of the content in the publication. The content or hosting provider shall fulfill the request within two days from the date of receipt.

Prior to the Constitutional Court's annulment decision numbered 2020/172, Article 9 of Law No. 5651 regulated the application process for claims of violation of personal rights. It was regulated that those whose rights were violated could first apply to the content

II. MEVZUAT HÜKÜMLERİ

5651 sayılı Kanun, internet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi ve bu yayınlar yoluyla işlenen suçlarla mücadele edilmesi amacıyla çeşitli hükümler içermektedir. Kanunun 8, 8/A, 9 ve 9/A maddeleri, hem kamu güvenliği ve düzenini sağlamayı hem de bireylerin haklarını korumayı amaçlayan tedbirler sunmaktadır.

5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi, metinde sayılan katalog suçlar için erişimin engellenmesi veya içeriğin yayından çıkarılması kararlarını düzenler. Bu tedbir, suç duyurusunda bulunmak üzere idari makamlarca resen veya soruşturma veya kovuşturma evresinde hâkim kararıyla alınabilir. Soruşturma sonucunda kovuşturmayla yer olmadığı ya da kovuşturma sonucunda beraat kararı verilmesi halinde, içeriğin yayından çıkarılması ve/ veya erişimin engellenmesi kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Bu yönüyle 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinin uygulanması geçici bir tedbir niteliği taşır.

8/A maddesinde ise milli güvenlik, kamu düzeni ve genel sağlık gibi hayati konularda, acil müdahale gerektiren durumlarda erişim engelleme tedbirleri düzenlenmiştir. İlgili bakanlıkların veya Başbakanlık talebi üzerine Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) hızlı bir şekilde erişimi engelleyebilir, ardından bu tedbir hâkimin onayına sunulur. Bu düzenleme, özellikle terörle mücadele gibi gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kulanılmaktadır.

5651 sayılı Kanun'un 9. içerik nedeniyle hakları ihlâl edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak kendisine ilişkin içeriğin yayından çıkarılmasını ve yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere hazırladığı cevabı bir hafta süreyle internet ortamında yayımlanmasını isteyebilir. İçerik veya yer sağlayıcı kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki gün içinde, talebi yerine getirir.

Anayasa Mahkemesi'nin 2020/172 esas sayılı iptal kararından önce 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi, kişilik haklarının ihlâl edildiği iddiaları için başvuru süreçlerini düzenlemekteydi. Hakları ihlâl edilenlerin, önce içerik veya yer sağlayıcıya başvurarak ihlâl oluşturan içeriğin yayından çıkarılmasını talep edebileceği, talebin karşılanmaması durumunda, sulh

or hosting provider and request the removal of the infringing content, and if the request was not met, they could apply to the criminal judge of peace. Decisions could be taken on a URL-by-URL basis and, where justified, access to an entire website could be blocked. This article was completely canceled by the aforementioned decision and the text was completely removed.

Article 9/A provides protection for content that violates the right to privacy. The victim may apply directly to the ICTA and request that the content be taken off the air or access be blocked. Upon these applications, the ICTA imposes an access block within four (4) hours at the latest. These decisions are subject to review through appeals to the criminal judge of peace.

III. THE CONSTITUTIONAL COURT'S APPROACH TO ARTICLE 8/A

Upon the norm review application, the Constitutional Court made an important assessment as to whether the decision to take down the content under paragraph (4) of Article 8 of Law No. 5651 is contrary to the principle of presumption of innocence. The right to a fair trial and the presumption of innocence, guaranteed under Articles 36 and 38 of the Constitution, state that a person should not be considered guilty until proven guilty². This principle is not limited to criminal proceedings, but can be applied in any legal process.

The Constitutional Court has considered the implementation of administrative decisions to take down content without a finding of guilt as a violation of the presumption of innocence. In particular, the decision to take down content based on Article 8/A of Law No. 5651 can only be implemented upon a determination of guilt by an administrative authority, without the decision of a criminal court. The Constitutional Court ruled that a final measure against a person under suspicion of a crime, which can only be imposed upon a finding of guilt by an administrative authority, is contrary to the principle.

The Court stated that the decision to take down the content should be based on the criminal proceedings and should be applied as a temporary measure. However, it was concluded that the administrative measure

ceza hâkimliğine başvurulabileceği düzenlenmekteydi. Kararlar URL bazında alınabilmekle, gerekçelendirildiği durumlarda bir sitenin tamamına erişim engeli uygulanabileceği öngörülmekteydi. Bu madde bahsi geçen kararla tamamen iptal edilmiş ve metin tümüyle kaldırılmıştır.

9/A maddesi ise özel hayatın gizliliğini ihlal eden içeriklere yönelik koruma sağlamaktadır. Mağdur, BTK'ya doğrudan başvurarak içeriğin yayından çıkarılmasını veya erişimin engellenmesini talep edebilir. BTK, bu başvurular üzerine en geç dört (4) saat içinde erişim engeli uygulanmasını sağlar. Bu kararlar sulh ceza hâkimliğine yapılacak itirazlarla denetime açılmıştır.

III. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 8/A MADDESİNE YAKLAŞIMI

Anayasa Mahkemesi yapılan norm denetimi başvurusu üzerine, 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında verilen içeriğin yayından çıkarılması kararının, masumiyet karinesi ilkesine aykırı olup olmadığına dair önemli bir değerlendirme yapmıştır. Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı ve masumiyet karinesi, suçlu olduğu kesinleşene kadar kişinin suçlu sayılmaması gerektiğini ifade eder². Bu ilke, sadece ceza yargılamasıyla sınırlı olmayıp, her türlü hukuksal süreçte uygulama alanı bulabilir.

Anayasa Mahkemesi, içeriğin yayından çıkarılmasına ilişkin verilen idari kararların, suç tespitine dayanmadan uygulanmasını masumiyet karinesinin ihlali olarak değerlendirmiştir. Özellikle, 5651 sayılı Kanun'un 8/A maddesine dayanan içeriğin yayından çıkarılması kararı, ceza mahkemesinin kararına bağlı olmadan, yalnızca idari bir makamın suç tespiti yapmasıyla uygulanabilmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla, suç şüphesi altında bulunan bir kişiye yönelik olarak yalnızca idari bir makamın yaptığı suç tespitiyle uygulanabilen nihai bir tedbirin, ilkeye aykırı olduğuna karar vermiştir.

Mahkeme, içeriğin yayından çıkarılması kararının ceza yargılaması sürecine dayanarak verilmesi gerektiğini, bunun geçici bir tedbir olarak uygulanması gerektiğini ifade etmiştir. Ancak söz konusu düzenlemede, ceza soru-

FOOTNOTE

² Constitution of the Republic of Türkiye (Law No.2709). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=2709&MevzuatTur=1&Mevzuat-Tertip=5>.

DİPNOT

² Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (2709 sayılı Kanun). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=2709&MevzuatTur=1&Mevzuat-Tertip=5>.

PART 24

applied in the regulation in question, which is not dependent on the criminal investigation and trial process, undermines the presumption of innocence. The application of the administrative measure to remove content based on an allegation that has not been established by a finalized court decision causes individuals to be treated as guilty before they are found innocent.

IV. THE CONSTITUTIONAL COURT'S APPROACH TO ARTICLE NINE

The Constitutional Court cited different grounds regarding the application of Article 9 of Law No. 5651. The Court ruled that the access blocking practices were contrary to Articles 13, 26 and 28 of the Constitution and constituted a severe interference with the freedoms of expression and the press.

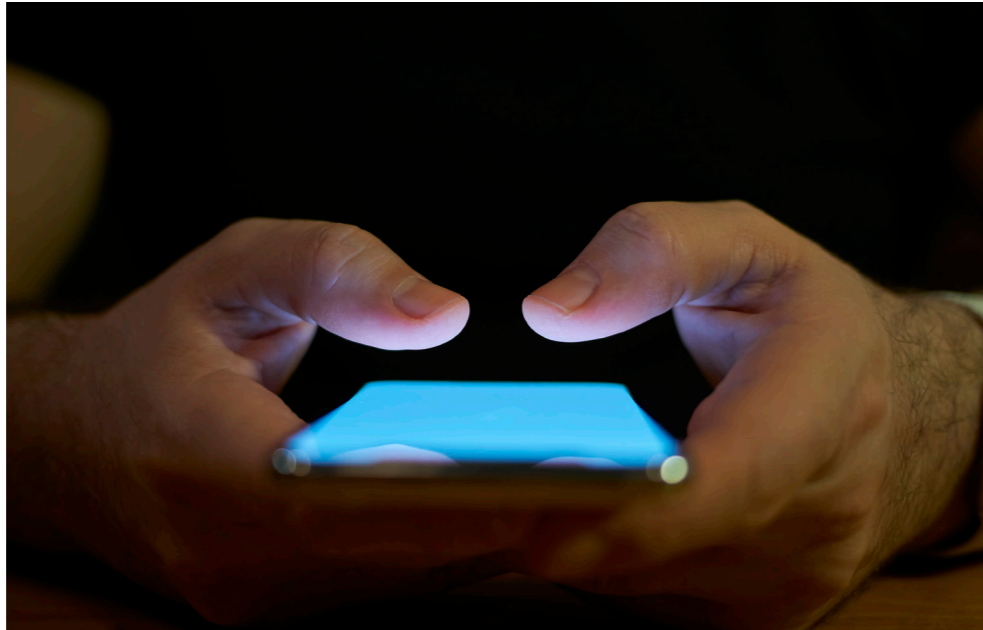
The Constitutional Court emphasized that the criteria of legal security and certainty were not fulfilled in the implementation of Article 9 of Law No. 5651 and that this gave the judicial authorities a wide margin of appreciation. According to the decision, the fact that criminal judgeships of peace issue access blocking decisions without conducting a contentious trial, without delay and without providing a concrete justification creates deficiencies in establishing a fair balance between freedom of expression and personal rights.

turması ve yargılama sürecine bağlı olmaksızın uygulanan idari tedbirin, masumiyet karinesini zedelediği sonucuna varılmıştır. İçeriğin çıkarılmasına yönelik idari tedbirin, kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla sübut bulunmamış bir isnada dayalı olarak uygulanması, bireylerin masum olmadıklarına hükmedilmeden suçlu muamelesi görmelerine neden olmaktadır.

IV. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN DOKUZUNCU MADDEYE YAKLAŞIMI

Anayasa Mahkemesi, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin uygulanmasıyla ilgili ise farklı gerekçelere değinmiştir. Mahkeme, erişim engelleme uygulamalarının, Anayasa'nın 13., 26. ve 28. maddelerine aykırı olduğunu belirterek, ifade ve basın özgürlüklerine ağır bir müdahale teşkil ettiğine hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinin uygulanmasında hukuki güvenlik ve belirlilik ölçütlerinin yerine getirilmediğini ve bunun, yargı makamlarına geniş bir takdir alanı tanıdığını vurgulamıştır. Karara göre, sulh ceza hâkimliklerinin çekişmeli bir yargılama yapmadan, gecikmeden ve somut bir gerekçe sunmaksızın erişim engelleme kararları vermesi, ifade özgürlüğü ile kişilik hakları arasında adil bir denge kurma noktasında eksiklikler yaratmaktadır.

FOOTNOTE

³ Constitutional Court of Türkiye, Individual Application Decision No. 2018/14884. <https://kararbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/14884>.

The Constitutional Court also stated that the intervention methods provided for in Article 9 should be a last resort when there are other procedures to combat harmful content on the internet. In this framework, the Court stated that the procedure does not provide the necessary safeguards to prevent arbitrary behavior by narrowing the discretionary power of public authorities and does not include mechanisms to ensure proportionate decisions in accordance with the requirements of the democratic social order.

V. THE COURT'S PILOT JUDGMENT ON ARTICLE NINE

The Constitutional Court also frequently referred to its earlier pilot judgment in the Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. and Others Application³. The Constitutional Court's pilot judgment practice is a method that aims to issue precedent-setting judgments that will lead to the same legal outcome in similar cases. The Constitutional Court may issue a pilot judgment in a particular case if it considers an important point of law that is not specific to that case but which may be applicable to similar cases. The pilot judgment clearly states the relevant point of law and sets out the standard to be applied in future cases on that point. This avoids the need to repeatedly make the same assessments for cases involving the same legal issue and increases the efficiency of the judicial process. The most important feature of pilot judgments is that, although they are not binding, they serve as an important guide for other courts and even for the entire legal system.

In the aforementioned pilot judgment, the Constitutional Court emphasized the importance of protecting freedom of expression and freedom of the press in a democratic society and stated that access blocking decisions should only be taken in a measured manner that is clearly contrary to the law. The Constitutional Court emphasized that the URL-based access blocking method should be preferred, otherwise blocking an entire website would constitute a disproportionate intervention; furthermore, criminal judgeships of peace should provide more detailed justifications when issuing access blocking decisions and that this article should be applied especially in prima facie, i.e. prima facie violations of personal rights, otherwise it may lead to violations of rights. Concluding that

Anayasa Mahkemesi ayrıca, 9. maddede öngörülen müdahale yöntemlerinin internet ortamında zararlı içeriklerle mücadele etmek için başka usuller varken başvurulması gereken son çare olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu çerçevede, düzenlenen usulün, kamusal makamların takdir yetkisini daraltarak keyfi davranışların önüne geçmek için gerekli güvenceleri sağlamadığını ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun, orantılı kararlar verilmesini temin edecek mekanizmaları içermediğini belirtmiştir.

V. MAHKEMENİN DOKUZUNCU MADDEYE İLİŞKİN PİLOT KARARI

Anayasa Mahkemesi, aynı zamanda daha önce verdiği Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve Diğerleri Başvurusu pilot kararına da sıklıkla atıfta bulunmuştur³. Anayasa Mahkemesi'nin pilot karar uygulaması, benzer davalarda aynı hukuki sonucu doğuracak şekilde emsal teşkil eden kararların verilmesini amaçlayan bir yöntemdir. Anayasa Mahkemesi, belirli bir davada, o davaya özgü olmayan ancak benzer davalar için de geçerli olabilecek önemli bir hukuk noktasını ele alıyorsa, bu konuda pilot karar verebilir. Pilot karar, ilgili hukuk noktasını açıkça belirtir ve bu noktayla ilgili gelecekteki davalarda uygulanacak standardı ortaya koyar. Bu sayede, aynı hukuki sorun içeren davalar için tekrar tekrar aynı değerlendirmelerin yapılması önlenir ve yargılama sürecinin verimliliği artırılır. Pilot kararların en önemli özelliği, bağlayıcı bir nitelik taşımaya da diğer mahkemeler ve hatta tüm hukuk düzeni için önemli bir rehber niteliği taşımasıdır.

Bahsi geçen pilot kararında; Anayasa Mahkemesi, demokratik bir toplumda ifade ve basın özgürlüğünün korunmasının önemini vurgulayarak, erişim engelleme kararlarının yalnızca açıkça hukuka aykırılık oluşturan ve ölçülü bir şekilde alınması gerektiğini belirtmiştir. URL bazında erişim engelleme yönteminin tercih edilmesi gerektiğini, aksi takdirde bir internet sitesinin tamamına yönelik engellenmenin orantısız bir müdahale teşkil edeceği; ayrıca, sulh ceza hâkimliklerinin erişim engelleme kararlarını verirken daha ayrıntılı gerekçeler sunması gerektiği ve bu maddenin özellikle kişilik haklarına prima facie, yani ilk bakışta tespit edilecek ihlallerde uygulanması gerektiği, aksi takdirde hak ihlallerine yol açılabileceğini vurgulamıştır. 5651 sayılı Kanun'un erişim engelleme ka-

DİPNOT

³ Anayasa Mahkemesi, 2018/14884 bireysel başvuru kararı. <https://kararbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/14884>.

PART 24

there were deficiencies in terms of clarity and proportionality in the implementation of the access blocking decisions of Law No. 5651, which had negative effects on freedom of expression and freedom of the press, the Court ruled that the access blocking decisions taken under Article 9 violated the freedoms of expression and freedom of the press guaranteed by Articles 26 and 28 of the Constitution, and awarded moral damages in favor of the applicants.

VI. CASE LAW OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

In the aforementioned judgements, the Constitutional Court also referred to the judgements of the European Court of Human Rights. From the case-law of the ECHR, the judgements of *Bulgakov v. Russia*⁴, *Engels v. Russia*⁵, *OOO Flavus and others v. Russia*⁶, *Vladimir Kharitonov v. Russia*⁷ play a decisive role. However, the ECHR also made findings directly on the annulled provision and Law No. 5651 in general in *Ahmet Yıldırım v. Türkiye*⁸ and *Cengiz and others v. Türkiye*⁹.

In the case dated 18 December 2012, *Ahmet Yıldırım v. Turkey*, *Ahmet Yıldırım* created a blog using the platform named Google Sites and the posts made therein were evaluated by the local court within the scope of the crimes under the Law on Crimes Committed Against Atatürk. Thereupon, pursuant to Article 8 of Law No. 5651, an order was issued to block access to the website. However, upon the court's order, the Telecommunications Communication Presidency (which was closed down on 15 August 2016 and its duties and powers were transferred to the Information and Communication Technologies Authority) blocked access not only to the website containing the relevant posts, but also to the entire Google Sites platform, on the grounds that the website did not have a separate server certificate and that the individual lived abroad. In a similar case, *Engels v. Russia*, access to the applicant's own website on the same hosting service, *DreamHost*, was blocked due to the allegedly illegal publications of another website.

In all the above-mentioned judgments, the European Court of Human Rights concluded that the applicants' rights had been violated. In these judgments, it has set out a comprehensive set of safeguards that do-

rarlarının uygulanmasında netlik ve ölçülülük açısından eksiklikler bulunduğu, bunun da ifade ve basın özgürlüğü üzerinde olumsuz etkiler yarattığı sonucuna varan Mahkeme, 9. madde kapsamında alınan erişim engelleme kararlarının Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri ile güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiğine karar vererek, başvurucular lehine manevi tazminata hükmetmiştir.

VI. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ İÇTİHADİ

Anayasa Mahkemesi bahsedilen kararlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına da atıfta bulunmuştur. AIHM içtihadından özellikle *Bulgakov/ Rusya*⁴, *Engels/ Rusya*⁵, *OOO Flavus ve diğerleri/ Rusya*⁶, *Vladimir Kharitonov/ Rusya*⁷ kararları belirleyici rol oynamaktadır. Bununla birlikte AIHM, *Ahmet Yıldırım/ Türkiye*⁸ ve *Cengiz ve diğerleri/ Türkiye*⁹ kararlarında da doğrudan doğruya iptal edilen hüküm ve genel olarak 5651 sayılı Kanun hakkında tespitlerde bulunmuştur.

18 Aralık 2012 tarihli *Ahmet Yıldırım/ Türkiye* kararına konu olayda; *Ahmet Yıldırım*, Google Sites adlı platformu kullanarak bir blog oluşturmuş ve burada yapılan paylaşımlar, yerel mahkeme tarafından Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun'daki suçlar kapsamında değerlendirilmiştir. Bunun üzerine, 5651 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca, web sitesi hakkında içeriğe erişimin engellenmesi kararı verilmiştir. Ancak mahkemenin talimatı üzerine Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (15 Ağustos 2016'da kapatılarak görev ve yetkileri Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna devredilmiştir.), web sitesine ait ayrı bir sunucu sertifikası olmaması ve şahsın yurt dışında yaşaması gerekçeleriyle sadece ilgili paylaşımların bulunduğu siteye değil, tüm Google Sites platformuna erişimi engellemiştir. Benzer bir olayı konu alan *Engels/ Rusya*, kararında ise başkaca bir web sitesinin yasa dışı olduğu iddia edilen yayınlarından dolayı, başvurucunun *DreamHost* adlı aynı barındırma hizmetindeki kendi web sitesine erişim engellenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yukarıda ismi geçen tüm kararlarda başvurucuların haklarının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Bu kararlarıyla, internetteki yasa dışı içeriğe erişimin engellenmesinin aşırı veya keyfi et-

mestic law should provide in order to avoid excessive or arbitrary effects of blocking access to illegal content on the internet. These principles, which have also been adopted by the Constitutional Court, are specifically aimed at minimizing the impact of blocking measures on freedom of expression.

The ECHR noted that internet content should not be blocked before it is published and that its publication should not be subject to approval, drawing attention to the need to avoid "prior censorship" practices. While emphasizing that access blocking measures must be implemented in a transparent and public manner, it was stated that these measures must be prevented from having a disproportionate and negative impact on other content or on freedom of expression in general. For example, according to this criterion, access blocking decisions taken on platforms such as Google Sites or DreamHost interfere not only with illegal content, but also with countless other content that has nothing to do with the offenses and violations that may be the subject of the measure, violating the freedoms of expression, communication and the press of content producers and consumers.

mechanism and pointed out that public authorities should take proportionate decisions, balancing various interests such as freedom of expression, public safety and combating crime. "Providing affected parties with advance notice of blocking measures to ensure website owners' participation in blocking processes, giving website owners the opportunity to remove illegal content, the obligation on public authorities to determine before applying blocking measures whether the same result could have been achieved by less intrusive means in order to ensure that all contractual interests are balanced, or to carry out an impact assessment of the blocking measure to ensure that it targets only illegal content and has no arbitrary or excessive effects, including those resulting from the method chosen to implement it, or, if an urgent intervention is necessary, to justify the urgency, the existence of a court or other independent judicial mechanism where the parties affected by the decision can be heard and challenge the decision in a manner that allows for a contradictory trial" are considered standard practices required in the case law of the ECHR and the Constitution

kilerinden kaçınmak amacıyla iç hukukun taşınması gereken kapsamlı bir dizi güvenceyi belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi'nin de benimsediği bu ilkeler, özellikle içeriğe erişim engelleme tedbirlerinin ifade özgürlüğüne olan etkilerini en aza indirmeyi hedeflemiştir.

AIHM, internet içeriğinin yayımlanmadan önce engellenmemesi gerektiğini ve yayımlanmasının onaya tabi tutulmaması gerektiğini belirterek, "önceden sansür" uygulamalarından kaçınılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Erişim engelleme tedbirlerinin şeffaf bir şekilde ve kamuya açık olarak uygulanması gerektiği vurgulanırken, bu tedbirlerin diğer içeriklere veya genel olarak ifade özgürlüğüne orantısız ve olumsuz etkiler yaratmasının önlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Örneğin, bu kriterlere göre Google Sites veya DreamHost gibi platformlar hakkında alınan erişim engelleme kararları, yalnızca yasa dışı içeriklere değil, tedbire konu olabilecek suç ve ihlallerle hiçbir ilgisi olmayan sayısız başka içeriğe de müdahale etmekte, bu da içerik üreticisi ve tüketicisinin ifade, haberleşme ve basın özgürlüklerini ihlal etmektedir.

AIHM, erişim engelleme kararlarına karşı başvurulabilen etkili ve bağımsız bir denetim mekanizması bulunması gerektiğini vurgulamış ve kamu makamlarının, ifade özgürlüğü, kamu güvenliği ve suçlarla mücadele gibi çeşitli menfaatleri dengeleyerek orantılı kararlar almaları gerektiğine işaret etmiştir. "Internet sitesi sahiplerinin engelleme süreçlerine katılımını sağlamak için etkilenen taraflara engelleme önlemlerinin önceden bildirilmesi, web sitesi sahiplerine yasa dışı içeriği kaldırma fırsatının verilmesi, sözleşme kapsamındaki tüm menfaatlerin dengelenmesini sağlamak amacıyla kamu makamlarının engelleme önlemlerinin uygulanmasından önce aynı sonucun daha az müdahaleci yollarla elde edilip edilemeyeceğini tespit etme veya sadece yasa dışı içeriği hedeflediğinden ve bunu uygulamak için seçilen yöntemden kaynaklananlar da dâhil olmak üzere hiçbir keyfi veya aşırı etkisi olmadığından emin olmak için engelleme tedbirine ilişkin etki değerlendirmem si yapma yükümlülüğü veya acil bir müdahale gerekliyse aciliyetin gerektirilmesi, çelişmeli yargılamaya imkân verecek şekilde karardan etkilenen tarafların dinlenebilecekleri ve karara itiraz edebilecekleri bir mahkeme veya diğer bağımsız yargısal bir mekanizmanın varlığı" AIHM içtihadında aranan standart uygulamalar olarak kabul edilmiş ve Anayasa Mahkemesi tarafından da benimsenmiştir.

DİPNOT

⁴ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. *Bulgakov v. Russia*, Application no. 20159/15. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203181>.

⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. *Engels v. Russia*, Application no. 61919/16. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203180>.

⁶ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. *OOO Flavus and Others v. Russia*, Application no. 12468/15, 23489/15, 19074/16. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203178>.

⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. *Vladimir Kharitonov v. Russia*, Application no. 10795/14. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203177>.

⁸ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. *Ahmet Yıldırım v. Türkiye*, Application no. 3111/10. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115705>.

⁹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. *Cengiz and Others v. Türkiye*, Application no. 48226/10, 14027/11. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-1591888>.

FOOTNOTE

⁴ European Court of Human Rights. *Bulgakov v. Russia*, Application no. 20159/15. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203181>.

⁵ European Court of Human Rights. *Engels v. Russia*, Application no. 61919/16. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203180>.

⁶ European Court of Human Rights. *OOO Flavus and Others v. Russia*, Application no. 12468/15, 23489/15, 19074/16. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203178>.

⁷ European Court of Human Rights. *Vladimir Kharitonov v. Russia*, Application no. 10795/14. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203177>.

⁸ European Court of Human Rights. *Ahmet Yıldırım v. Türkiye*, Application no. 3111/10. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115705>.

⁹ European Court of Human Rights. *Cengiz and Others v. Türkiye*, Application no. 48226/10, 14027/11. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-1591888>.

PART 24

VII. PROTECTION OF
PERSONAL RIGHTS AF-
TER THE ANNULMENT
DECISION

The Constitutional Court's annulment of Article 9 of Law No. 5651 has created a vacuum regarding the procedure to be followed in case of violation of personal rights on the internet. Of course, requests for blocking access and removal of content are not the only way for individuals to protect their personal rights, but Articles 9 and 9/A of Law No. 5651 are regulations that provide the opportunity to quickly intervene in violations of personal rights and private lives.

The Constitutional Court's annulment of Article 9 of Law No. 5651 has created a vacuum regarding the procedure to be followed in case of violation of personal rights on the internet. Of course, requests for blocking access and removal of content are not the only way for individuals to protect their personal rights, but Articles 9 and 9/A of Law No. 5651 are regulations that provide the opportunity to quickly intervene in violations of personal rights and private lives¹⁰. In addition, the right to claim material or immaterial damages is reserved for those who have been harmed by the interference. Article 25 of the Turkish Civil Code reads as follows:

"The plaintiff may request the judge to prevent the danger of attack, to put an end to the ongoing attack, and to determine the illegality of the attack whose effects continue even if it has ceased.

The plaintiff may also request that the correction or decision be notified to third parties or published.

The plaintiff reserves the right to claim material and moral damages and the right to demand that the profit obtained due to the unlawful attack be given to him in accordance with the provisions of unprofessional business.

The claim for moral damages cannot be transferred unless it is accepted by the other party; it cannot be passed on to the heirs unless it is asserted by the heir.

The plaintiff may file a lawsuit for the protection of his/ her personal rights before the

VII. İPTAL KARARI SON-
RASI KİŞİLİK HAKLARI-
NIN KORUNMASI

Anayasa Mahkemesi'nin 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesini iptal etmesi, internet ortamında kişilik haklarının ihlali durumunda izlenecek yol hususunda bir boşluğa neden olmuştur. Elbette ki erişimin engellenmesi ve içeriğin yayından çıkarılması talepleri kişilerin kişilik haklarını koruması için tek yol değildir, ancak 5651 sayılı Kanun'un 9 ve 9/A maddesi, kişilerin kişilik hakları ve özel hayatlarının ihlallerine hızlı bir biçimde müdahale etme imkânı sağlayan düzenlemelerdir.

Türk Medeni Kanunu'nun 25. maddesine göre, müdahalenin önlenmesi veya durdurulması, müdahalenin hukuka aykırılığının tespit edilmesi, mahkeme kararının ya da cevap ve düzeltme metninin yayımlanması veya üçüncü kişilere bildirilmesi de istenebilir¹⁰. Ayrıca, müdahaleden zarar gören kişilerin, maddi veya manevi tazminat taleplerinde bulunma hakları saklı tutulmuştur. Türk Medeni Kanunu'nun 25. maddesi şöyledir:

"Davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir.

Davacı bunlarla birlikte, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması isteminde de bulunabilir.

Davacının, maddi ve manevi tazminat istemleri ile hukuka aykırı saldırı dolayısıyla elde edilmiş olan kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine verilmesine ilişkin istemde bulunma hakkı saklıdır.

Manevi tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.

Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir."

Yalnız bu dava yollarıyla sağlanan korumanın, 5651 sayılı Kanun'da öngörülen koruma yoluyla temel farkı, erişimin engellenmesi kararı kanunda öngörülen sürelerle birkaç

court of his/her own domicile or the court of the defendant's domicile."

The main difference between the protection provided by these remedies and the protection provided by Law No. 5651 is that while the decision to block access can be issued in a few days with the time periods stipulated in the law, according to the statistics of the Ministry of Justice for the year 2023, the average duration of a file in the Civil Courts is two hundred and fifty-one (251) days¹¹. In addition, in practice, moral compensation claims are rarely decided in favor of the party whose personal rights have been violated; even in these cases, the moral compensation awarded cannot satisfy the moral damage of the person whose rights have been violated.

Violation of personal rights may constitute a crime and the content targeting the person may include statements subject to insult and threat crimes. In fact, the offense of threatening is regulated under Article 106 of the Turkish Penal Code, while the offense of insult is regulated under Article 125 of the same code. Article 106 of the Turkish Penal Code and the offense of defamation is regulated in Article 125 of the same law:

"Article 106 - (1) A person who threatens another person with the bet that he or she will commit an attack on his or her life, body or sexual inviolability or that of a relative shall be sentenced to imprisonment from six months

günde verilebilirken, Adalet Bakanlığı'nın 2023 yılı istatistiklerine göre Hukuk Mahkemeleri'nde bir dosyanın ortalama görülme süresi iki yüz elli bir (251) gündür¹¹. Ayrıca uygulamada manevi tazminat talepleri hakkında, nadiren kişilik hakları ihlal edilen taraf lehine karar verilmekte; bu hallerde dahi hükmedilen manevi tazminat, hakkı ihlal edilen kişinin manevi zararı tatmin edememektedir.

Kişilik haklarına aykırılık suç teşkil edebilir ve kişiyi hedef alan içerik hakaret ve tehdit suçlarına konu beyanlar içerebilir. Öyle ki tehdit suçu Türk Ceza Kanunu'nun 106. Maddesinde, hakaret suçu ise aynı kanunun 125. maddesinde düzenlenmiştir:

"Madde 106 - (1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırını dokuz aydan az olamaz. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükümlenir..."

"Madde 125 - (1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygın-

DİPNOT

¹⁰ Türk Medeni Kanunu (4721 sayılı Kanun). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>.

¹¹ Adalet Bakanlığı. (2023). 2023 yılı adalet istatistikleri çalışması. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22042024115644ADalet_ist-2023CALISMALARI59.pdf.

FOOTNOTE

¹⁰ Turkish Civil Code (Law No.4721). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>.

¹¹ Republic of Türkiye Ministry of Justice. (2023). 2023 Justice Statistics. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22042024115644ADalet_ist-2023CALISMALARI59.pdf.

PART 24

to two years. If this offense is committed against a woman, the lower limit of the penalty shall not be less than nine months. In the case of threatening to cause great damage in terms of assets or to do other evil, upon the complaint of the victim, imprisonment up to six months or a judicial fine shall be imposed..."

"Article 125 - (1) Any person who imputes a concrete act or fact that may offend the honor, dignity and prestige of another person or who attacks the honor, dignity and prestige of another person by swearing shall be sentenced to imprisonment from three months to two years or to a judicial fine. In order to be punished for insulting the victim in absentia, the act must be committed in the presence of at least three persons.

(2) If the act is committed through an audio, written or video message addressed to the victim, the penalty specified in the paragraph above shall be imposed..."

In addition, in paragraph 2 of Article 125 regulating the offense of defamation, publicly committing the offense is included within the scope of the qualified case. According to the provision of this paragraph, social media posts made in a way that everyone can see and publications on the internet are also considered within the scope of this qualified case:

lığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükümlenir..."

Ayrıca hakaret suçunu düzenleyen 125. maddenin 2. fıkrasında suçun alenen işlenmesi nitelikli hal kapsamına alınmıştır. Bu fıkra hükmüne göre herkesin görebileceği şekilde yapılan sosyal medya paylaşımları ve internet ortamında yer alan yayınlar da işbu nitelikli hal kapsamında değerlendirilir:

"Madde 125 (4) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır."

Bu maddeler uyarınca kişilik hakları ihlal edilen kişi, bu haklarını ihlal eden ve suç teşkil eden paylaşımlara karşı şikayetçi olabilecek, suç duyurusunda bulunabilecektir¹².

Son olarak özellikle sosyal medya mecralarında saldırgan söylemler içeren paylaşımlar hakkında, bazen bu söylemler bizzat kullanıcı için sarf edilmiş olmasa dahi, sosyal ağ sağlayıcıya bildirimde bulunmak mümkündür. Sosyal ağ sağlayıcıları, kullanıcılarına

FOOTNOTE

¹² Turkish Penal Code (Law No.5237). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.

¹³ Datareportal. Global digital overview. <https://datareportal.com/global-digital-overview>.

"Article 125 (4) If the insult is committed publicly, the penalty is increased by one-sixth."

Pursuant to these articles, the person whose personal rights are violated can file a complaint and file a criminal complaint against the posts that violate these rights and constitute a crime¹².

Finally, it is possible to notify the social network provider about posts containing offensive discourse, especially on social media channels, sometimes even if such discourse is not directed at the user personally. Social network providers have introduced a number of rules for their users to follow when making posts. In addition to statements that may constitute offenses of insult and threats, many hurtful words and wishes that are not covered by the Turkish Criminal Code may also constitute a violation of these rules. Social network providers may remove posts that do not comply with these rules as a result of the investigation carried out by their relevant units upon notification, and may even prevent users who cause repeated violations from posting. In addition to offensive remarks and hate speech, obscene and violent posts are also considered within the same scope.

VIII. PRACTICES IN FOREIGN COUNTRIES

Internet usage in the world has increased two thousand seven hundred and fifty (2750) times in just thirty-four (34) years from two (2) million in 1990 to more than five and a half (5.5) billion by October 2024¹³. The internet, which fulfills different needs all over the world and leads to new needs, has also entered the field of control of the law like every other area of life. In addition to the protection of public order and national security, real and legal persons may also have political and social objectives in the application of blocking access in the world.

The largest and most comprehensive blocking of access in the world is implemented through the national system known as the "Great Firewall" in China, supported by technical methods such as IP blocking, DNS manipulation and deep packet inspection. The laws allow for the censorship of foreign social media platforms (e.g. Facebook, Twitter and Google) and information sources. In addition, the Chinese government requires

paylaşımında bulunurken uymaları gereken birtakım kurallar getirmiştir. Hakaret ve tehdit suçu oluşturacak beyanlara ek olarak, Türk Ceza Kanunu kapsamında değerlendirilmeyecek pek çok incitici söz ve temenni de bu kuralların ihlalini teşkil edebilmektedir. Sosyal ağ sağlayıcıları, bildirim üzerine ilgili birimlerince yapılan inceleme neticesinde bu kurallara uymayan paylaşımları kaldırabilmekte ve hatta mükerrer ihlallere neden olan kullanıcıların paylaşımında bulunmasını engelleyebilmektedir. Saldırgan sözler ve nefret söylemleri yanında; müstehcen ve şiddet içerikli paylaşımlar gibi paylaşımlar da aynı kapsamda değerlendirilir.

VIII. YABANCI ÜLKELERDEKİ UYGULAMALAR

Dünyada internet kullanımı 1990 yılında iki (2) milyondan yalnızca otuz dört (34) yılda yaklaşık iki bin yedi yüz elli (2750) kat artarak Ekim 2024 itibarıyla beş buçuk (5,5) milyarı aşmıştır¹³. Dünyanın her yerinde farklı ihtiyaçları gideren ve yeni ihtiyaçlara yol açan internet, aynı zamanda hayatın her alanı gibi hukukun denetim alanına girmiştir. Dünyada erişimin engellenmesi uygulamasına gerçek ve tüzel kişilerin, kamu düzeninin ve ulusal güvenliğin korunması yanında siyasi, sosyal amaçları da olabilmektedir.

Dünyada en büyük ve kapsamlı erişim engelleme uygulaması Çin'deki "Büyük Güvenlik Duvarı" (Great Firewall) olarak bilinen ulusal sistem aracılığıyla uygulanır ve IP engelleme, DNS manipülasyonu ve derin paket inceleme gibi teknik yöntemlerle desteklenir. Yabancı sosyal medya platformlarının (örneğin, Facebook, Twitter ve Google) ve bilgi kaynaklarının sansürlenmesine imkân tanır. Ayrıca, Çin hükümeti yerli internet şirketlerinden (örneğin, WeChat, Baidu ve

DİPNOT

¹² Türk Ceza Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.

¹³ Datareportal. Global digital overview. <https://datareportal.com/global-digital-overview>.

PART 24

FOOTNOTE

14 Washington Post. (2016). China's scary lesson to the world: Censoring the internet works. https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/chinas-scary-lesson-to-the-world-censoring-the-internet-works/2016/05/23/413afe78-fff3-11e5-8bb1-f124a43f84dc_story.html.

15 Telemediengesetz (TMG). <https://www.buzer.de/s1.htm?g=TMG&f=1>.

16 Strafgesetzbuch (StGB). <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>.

17 Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG). <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BjNR335210017.html>.

18 BBC Türkçe. (2020). Türkiye: YouTube'dan içerik kaldırma talepleri. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53397949>.

19 Derek E. Bambauer, Cybersieves. 2009. Duke Law Journal, Vol. 59, 2009, Brooklyn Law School, Legal Studies Paper No. 149, <https://ssrn.com/abstract=1143582>.

20 OpenNet Initiative. United States and Canada. <https://opennet.net/research/regions/united-states-and-canada>.

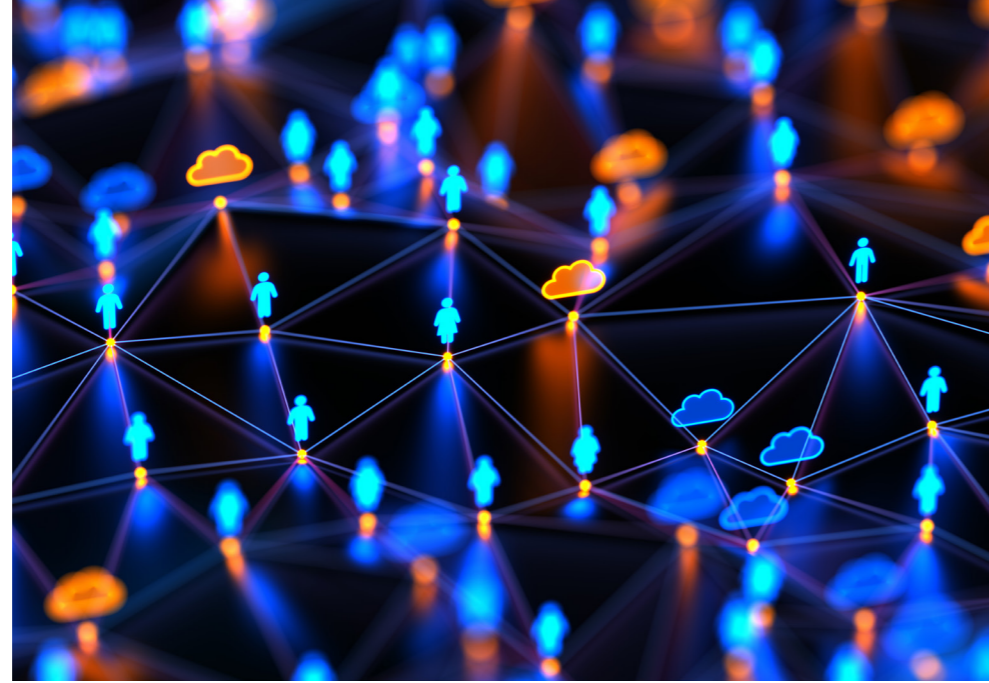
21 https://www.bbc.com/russian/russia/2013/12/131220_duma_websites_block.

22 Lenta.ru. (2013). Duma approves internet blocking law. <https://lenta.ru/news/2013/12/30/block/>.

23 Federal Law No. 139-FZ on Protecting Children from Information Harmful to Their Health and Development. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/24157>.

24 BBC. (2013). Russia: Lawmakers pass controversial internet regulation. BBC Russian. (2013). Госдума приняла закон о блокировке сайтов. https://www.bbc.com/russian/russia/2013/12/131220_duma_websites_block.

domestic internet companies (e.g. WeChat, Baidu and Weibo) to fulfill their obligation to filter content and provide user data to the government. The ban on foreign social media platforms has created a huge advantage for local internet companies, which have launched apps to fill the gap and dominate a huge market of over one billion internet users¹⁴.

In Germany, the blocking of access to internet content is framed by strict legal regulations that ensure the balance between freedom of expression and the fight against illegal content. In this context, the Telemedia Act (Telemediengesetz, TMG)¹⁵ determined the obligation of content providers to interfere with illegal content, while the Criminal Code¹⁶ (Strafgesetzbuch, StGB) provided the legal basis for blocking criminal content such as hate speech, child abuse material and terrorist propaganda. Subsequently, the Online Expression Law¹⁷ (Netzwerkdurchsetzungsgesetz, NetzDG), which entered into force in 2017, obliged major social media platforms to quickly investigate and remove complaints of illegal content, imposed high fines for failure to fulfil obligations, and imposed internal audit responsibilities on social media companies. As a matter of fact, the NetzDG was taken as an example in the amendments made to Law No. 5651 in 2020¹⁸.

Weibo) içerik filtreleme ve kullanıcı verilerini devlete sunma yükümlülüğünü yerine getirmelerini zorunlu kılmaktadır. Yabancı sosyal medya platformlarının yasaklanması, yerel internet şirketleri için büyük bir avantaj yaratmış; bu şirketlerin piyasaya sürdüğü uygulamalar bu boşluğu doldurarak bir milyarı aşkın internet kullanıcılarından oluşan devasa bir pazarda hakimiyet kurmuştur¹⁴.

Almanya'da internet içeriklerine erişimin engellenmesi, ifade özgürlüğü ile yasa dışı içeriklerle mücadele arasındaki dengeyi sağlayan sıkı hukuki düzenlemelerle çerçevelenmiştir. Bu kapsamda, Telemediya Yasası (Alm. Telemediengesetz, TMG)¹⁵, içerik sağlayıcıların yasa dışı içeriklere müdahale yükümlülüğünü belirlerken, Ceza Kanunu¹⁶ (Alm. Strafgesetzbuch, StGB), nefret söylemi, çocuk istismarı materyalleri ve terör propagandası gibi suç teşkil eden içeriklerin erişime kapatılmasına yasal dayanak oluşturmaktaydı. Daha sonra, 2017'de yürürlüğe giren Çevrimiçi İfade Kanunu¹⁷ (Netzwerkdurchsetzungsgesetz, NetzDG), büyük sosyal medya platformlarını, yasa dışı içeriklere yönelik gelen şikayetleri hızlıca inceleyip kaldırmakla yükümlü kılmış, yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda yüksek para cezaları öngörmüş ve sosyal medya şirketlerine iç denetim sorumluluğu yüklenmiştir. Nitekim 5651 sayılı Kanun'da da 2020 yılında yapılan değişikliklerde NetzDG örnek alınmıştır¹⁸.

In the United States, measures similar to blocking access and takedown of content are restricted by the First Amendment of the United States Constitution on the freedoms of expression and the press. Restrictions on the administration and protracted litigation processes, similar to Turkey, have pushed public authorities to take indirect measures¹⁹. In the United States, the administration applies to content and hosting providers for the removal of the content to be removed or the suspension of access to this content, instead of directly applying judicial measures against content providers²⁰. Blocking access to internet content in Russia is based on a flexible legal framework that gives broad powers to the administration and the executive²¹. In Russia, access blocking decisions are generally taken as an administrative act and do not need to be approved by the courts²². The basis of the regulations in this area is the Law on Information, Information Technologies and Information Protection (Об информации, информационных технологиях и о защите информации, № 149-ФЗ)²³, which entered into force in 2006. In addition, the Register of Prohibited Websites, administered by Roskomnadzor, lists content that should be blocked at the request of courts or certain government agencies. It is possible to block content such as terrorism, child abuse material, extremist propaganda, incitement to suicide and encouragement of drug use, as well as content that the government considers a "threat to public order"²⁴.

IX. CONCLUSION

Blocking access and removal of content is an important legal issue in the digital age in terms of freedom of expression and press freedom, protection of personal rights and private life. The Constitutional Court's annulment decision is of a nature to prevent violations of rights to freedom of expression. However, this decision has eliminated an important measure for the protection of personal rights and created a new uncertainty in the legal system. While the decisions of the Constitutional Court and the European Court of Human Rights remain important guides in maintaining this balance, it is clear that the annulment decision creates the need for a new regulation.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise erişimin engellenmesi ve içeriğin yayından çıkarılmasına benzer tedbirler, ifade ve basın özgürlüklerine ilişkin Birleşik Devletler Anayasası'nın Birinci Anayasa Değişikliği (First Amendment of the United States Constitution) hükümlerince sınırlandırılmıştır. İdareye buna yönelik getirilen kısıtlamalar ve Türkiye'ye benzer şekilde uzun süren dava süreçleri kamu otoritelerini dolaylı yollardan önlemlerini yürütmeye itmiştir¹⁹. Amerika Birleşik Devletleri'nde idare, doğrudan doğruya içerik sağlayıcıları hakkında yargısal tedbirlere başvurmak yerine yayından çıkartılmak istenen içeriğin kaldırılması veya bu içeriğe erişimin durdurulması için içerik ve yer sağlayıcılarına başvurmuştur²⁰. Rusya'da internet içeriklerine erişimin engellenmesi, esnek ve idareye ve yürütmeye geniş yetkiler veren bir hukuki çerçeveye dayanmaktadır²¹. Rusya'da erişim engelleme kararları genellikle idari bir işlem olarak alınmakta, mahkemelerce onaylanması gerekmemektedir²². Bu alandaki düzenlemelerin temelini, 2006 yılında yürürlüğe giren Bilgi, Bilgi Teknolojileri ve Bilgi Koruma Kanunu (Об информации, информационных технологиях и о защите информации, № 149-ФЗ)²³ oluşturmaktadır. Ayrıca, Roskomnadzor tarafından yönetilen Yasaklı Web Siteleri Kaydı, mahkemeler veya belirli devlet kurumlarının talebi üzerine erişime engellenmesi gereken içerikleri listelemektedir. Terörizm, çocuk istismarı materyalleri, aşırılıkçı propaganda, intihara teşvik ve uyuşturucu kullanımını özendirme gibi içeriklerin yanı sıra, hükümetin "toplum düzenine tehdit" olarak gördüğü içeriklerin de engellenmesi mümkündür²⁴.

IX. SONUÇ

Erişimin engellenmesi ve içeriğin yayından çıkarılması, dijital çağda ifade ve basın özgürlüğü, kişilik haklarının ve özel hayatın korunması açısından önemli bir hukuki mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı, ifade özgürlüğüne yönelik hak ihlallerini önleyecek niteliktedir. Ancak bu karar, kişilik haklarının korunmasına yönelik önemli bir tedbiri ortadan kaldırmış ve hukuk sisteminde yeni bir belirsizlik doğurmuştur. Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararları, bu dengeyi sağlamada önemli rehberler niteliğini korumaktayken, iptal kararının yeni bir düzenleme ihtiyacı doğurduğu açıktır.

DİPNOT

14 Washington Post. (2016). China's scary lesson to the world: Censoring the internet works. https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/chinas-scary-lesson-to-the-world-censoring-the-internet-works/2016/05/23/413afe78-fff3-11e5-8bb1-f124a43f84dc_story.html.

15 Telemediengesetz (TMG). <https://www.buzer.de/s1.htm?g=TMG&f=1>.

16 Strafgesetzbuch (StGB). <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>.

17 Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG). <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BjNR335210017.html>.

18 BBC Türkçe. (2020). Türkiye: YouTube'dan içerik kaldırma talepleri. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53397949>.

19 Derek E. Bambauer, Cybersieves. 2009. Duke Law Journal, Vol. 59, 2009, Brooklyn Law School, Legal Studies Paper No. 149, <https://ssrn.com/abstract=1143582>.

20 OpenNet Initiative. United States and Canada. <https://opennet.net/research/regions/united-states-and-canada>.

21 https://www.bbc.com/russian/russia/2013/12/131220_duma_websites_block.

22 Lenta.ru. (2013). Duma approves internet blocking law. <https://lenta.ru/news/2013/12/30/block/>.

23 Federal Law No. 139-FZ on Protecting Children from Information Harmful to Their Health and Development. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/24157>.

24 BBC. (2013). Russia: Lawmakers pass controversial internet regulation. BBC Russian. (2013). Госдума приняла закон о блокировке сайтов. https://www.bbc.com/russian/russia/2013/12/131220_duma_websites_block.

BIBLIOGRAPHY

Republic of Türkiye Ministry of Justice. (2023). 2023 Justice Statistics. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22042024115644ADalet_list-2023CALISMALARI59.pdf (Date accessed: 28.12.2024).

Constitutional Court of Türkiye. (2018). Individual Application Decision No. 2018/14884. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/14884> (Date accessed: 28.12.2024).

Constitutional Court of Türkiye. (2023). Norm Review Decision No. 2023/172. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-172-nrm.pdf> (Date accessed: 28.12.2024).

European Court of Human Rights. Ahmet Yıldırım v. Türkiye, Application no. 3111/10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115705> (Date accessed: 28.12.2024).

European Court of Human Rights. Bulgakov v. Russia, Application no. 20159/15 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203181> (Date accessed: 28.12.2024).

European Court of Human Rights. Cengiz and Others v. Türkiye; Application no. 48226/10, 14027/11 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159188> (Date accessed: 28.12.2024).

European Court of Human Rights. Engels v. Russia, Application no. 61919/16, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203180> (Date accessed: 28.12.2024).

European Court of Human Rights. OOO Flavus and Others v. Russia; Application no. 12468/15, 23489/15, 19074/16; <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203178> (Date accessed: 28.12.2024).

European Court of Human Rights. Vladimir Kharitonov v. Russia, Application no. 10795/14 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203177> (Date accessed: 28.12.2024).

BBC Türkçe. (2020). Türkiye: YouTube'dan içerik kaldırma talepleri. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53397949> (Date accessed: 28.12.2024).

BBC. (2013). Russia: Lawmakers pass controversial internet regulation. <https://www.bbc.com/news/technology-20096274> (Date accessed: 28.12.2024).

Buzer. Telemediengesetz (TMG). <https://www.buzer.de/s1.htm?g=TMG&f=1> (Date accessed: 28.12.2024).

Datareportal. Global digital overview. <https://datareportal.com/global-digital-overview> (Date accessed: 28.12.2024).

DEREK E. BAMBAUER, Cybersieves. 2009. Duke Law Journal, Vol. 59, 2009, Brooklyn Law School, Legal Studies Paper No. 149, <https://ssrn.com/abstract=1143582> (Date accessed: 10.01.2025) BBC Russian. (2013). Госдума приняла закон о блокировке сайтов. https://www.bbc.com/russian/russia/2013/12/131220_duma_websites_block (Date accessed: 28.12.2024).

Duma. Federal law updates: Content blocking. <http://duma.gov.ru/news/44551/> (Date accessed: 28.12.2024).

Gesetze im Internet. Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG). <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BjNR335210017.html> (Date accessed: 28.12.2024).

Gesetze im Internet. Strafgesetzbuch (StGB). <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/> (Date accessed: 28.12.2024).

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı. (2023). 2023 yılı adalet istatistikleri çalışması. https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22042024115644ADalet_list-2023CALISMALARI59.pdf (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Anayasa Mahkemesi. (2018). 2018/14884 bireysel başvuru kararı. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/14884> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Anayasa Mahkemesi. (2023). 2023/172 karar sayılı norm denetimi kararı. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2023-172-nrm.pdf> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Ahmet Yıldırım v. Türkiye, Application no. 3111/10 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115705> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Bulgakov v. Russia, Application no. 20159/15 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203181> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Cengiz and Others v. Türkiye; Application no. 48226/10, 14027/11 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159188> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Engels v. Russia, Application no. 61919/16, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203180> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. OOO Flavus and Others v. Russia; Application no. 12468/15, 23489/15, 19074/16; <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203178> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Vladimir Kharitonov v. Russia, Application no. 10795/14 <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203177> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

BBC Türkçe. (2020). Türkiye: YouTube'dan içerik kaldırma talepleri. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53397949> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

BBC. (2013). Russia: Lawmakers pass controversial internet regulation. <https://www.bbc.com/news/technology-20096274> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Buzer. Telemediengesetz (TMG). <https://www.buzer.de/s1.htm?g=TMG&f=1> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Datareportal. Global digital overview. <https://datareportal.com/global-digital-overview> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

DEREK E. BAMBAUER, Cybersieves. 2009. Duke Law Journal, Vol. 59, 2009, Brooklyn Law School, Legal Studies Paper No. 149, <https://ssrn.com/abstract=1143582> (Erişim tarihi: 10.01.2025) BBC Russian. (2013). Госдума приняла закон о блокировке сайтов. https://www.bbc.com/russian/russia/2013/12/131220_duma_websites_block (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Duma. Federal law updates: Content blocking. <http://duma.gov.ru/news/44551/> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Gesetze im Internet. Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG). <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BjNR335210017.html> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Gesetze im Internet. Strafgesetzbuch (StGB). <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Kremlin. Federal Law No. 139-FZ on Protecting Children from Information Harmful to Their Health and Development. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/24157> (Date accessed: 28.12.2024).

Lenta.ru. (2013). Duma approves internet blocking law. <https://lenta.ru/news/2013/12/30/block/> (Date accessed: 28.12.2024).

Mevzuat Bilgi Sistemi. Law No. 5651 on the Regulation of Publications on the Internet and Combating Crimes Committed through Such Publications. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5651&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Date accessed: 28.12.2024).

Mevzuat Bilgi Sistemi. Turkish Penal Code (Law No. 5237). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Date accessed: 12.01.2024).

Mevzuat Bilgi Sistemi. Turkish Civil Code (Law No. 4721). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> (Date accessed: 28.12.2024).

Mevzuat Bilgi Sistemi. Constitution of the Republic of Türkiye (Law No. 2709). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Date accessed: 28.12.2024).

OpenNet Initiative. United States and Canada. <https://opennet.net/research/regions/united-states-and-canada> (Date accessed: 10.01.2025).

Washington Post. (2016). China's scary lesson to the world: Censoring the internet works. https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/chinas-scary-lesson-to-the-world-censoring-the-internet-works/2016/05/23/413afe78-fff3-11e5-8bb1-f124a43f84dc_story.html (Date accessed: 28.12.2024).

Kremlin. Federal Law No. 139-FZ on Protecting Children from Information Harmful to Their Health and Development. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/24157> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Lenta.ru. (2013). Duma approves internet blocking law. <https://lenta.ru/news/2013/12/30/block/> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Mevzuat Bilgi Sistemi. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5651&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Mevzuat Bilgi Sistemi. Türk Ceza Kanunu (5237 sayılı Kanun). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 12.01.2024).

Mevzuat Bilgi Sistemi. Türk Medeni Kanunu (4721 sayılı Kanun). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

Mevzuat Bilgi Sistemi. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (2709 sayılı Kanun). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 28.12.2024).

OpenNet Initiative. United States and Canada. <https://opennet.net/research/regions/united-states-and-canada> (Erişim tarihi: 10.01.2025).

Washington Post. (2016). China's scary lesson to the world: Censoring the internet works. https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/chinas-scary-lesson-to-the-world-censoring-the-internet-works/2016/05/23/413afe78-fff3-11e5-8bb1-f124a43f84dc_story.html (Erişim tarihi: 28.12.2024).